

Altı Şubat 2023 Kahramanmaraş Merkezli Depremlerde Bir Çadırkentte Acil Afet Yönetimi: Gözlemler ve Deneyimler

Ömer Karahan

Giriş

Altı Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremler coğrafi alan olarak 16 milyon insanı birinci dereceden etkilemişti. Bu süreçte depremin gerçekleştiği günün sabahından itibaren gerek medyaya yansıyan görüntüler gerekse de birincil kaynaklardan duyduğumuz aktarımlar depreme, kurumların ve insanların hazırlıksız yakalandığı üzerineydi. Bir yandan önlem alması gereken kurumlar yeterli önlemleri alamamış öte yandan insanlar bireysel ve kolektif olarak bir şeyler yapma telaşına girmişti. Peki insan eli

ve teknolojisi ile üretilmiş bu devasa binalar, yollar, barajlar, köprüler ve limanlar yapılırken bunların bir gün bize getirebileceği olası olumsuz sonuçlar da düşünülmüş müydü? Tam olarak burada 21.yüzyılda, modernitenin zirvesinde, teknik bilgi ve akıllı teknolojiye erişimin bu kadar kolay olduğu bir dönemde, bir doğa olayına karşı yapılan müdahalelerin ne kadar yetersiz olduğu bize Baumanın (1997)'in Modernite ve Holocaust¹ çalışmasında modernite üzerine eleştirilerini hatırlatıyordu. Peki “Modernite gerçekten bize güvenli, konforlu, sağlıklı, verimli bir yaşamı ve en genel itibarıyla bunlar üzerinden mutluluğu

¹ Zygmunt Bauman'a göre modernite uygar insanlığa her ne kadar rasyonalitenin bir sonucu olarak bürokrasi ve bürokrasinin getirmiş olduğu kolaylıkları sağlamış olsa da teknik bakımdan ise modernite altı milyondan fazla Yahudi'nin Nazi Kampları'nda teknik aletlerle kitlesel olarak öldürülmesine de yol açmıştır. Bu açıdan modernite Bauman için çoğu zaman negatif bir olgu olarak ele alınır.

sunabildi mi? Bunun cevabı elbette tartışmalıdır ama böyle bir çağda, deprem enkazlarında basit yardımcı el aletleri ile ilkel yöntemleri kullanarak enkaz altındaki insanları kurtarmaya çalışan gönüllülerin olduğuna ve bununla birlikte insanların ilkel teknik becerileri kullanmakta bile ne kadar yetersiz olduğunu da gösteriyordu. Depremin gerçekleştiği süreçte arama kurtarma faaliyetlerini kısmen doğru bir şekilde yapabilen sadece birkaç profesyonel kurum ve sivil organizasyonun varlığı söz konusu oluyordu.

Depremler, yer tabakada ve ekosistemin kendi dengesi içerisinde gerçekleşen diğer doğa olayları gibi sıradan bir doğa olayı olmasına rağmen buna dair önlemlerin alınmaması durumunda da bir felakete dönüşebilmektedir. Esas itibarı ile ise depremler doğurabileceği olası olumsuz sonuçlara göre bir afet türüdür. Afetler doğa, teknoloji veya insan kaynaklı ortaya çıkarak bir toplumun tümünü veya bir kısmını fiziksel, toplumsal veya iktisadi olarak etkileyen; hayatın olağan akışını ve insan etkinliklerini kesintiye uğratan olayların sonucu olarak tanımlanmaktadır (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı [AFAD], 2021, s.9). Afetler kendi içerisinde jeolojik, iklimatik, biyolojik, sosyal ve teknolojik temelli olarak ayrılırken deprem ise

afete neden olan türler içerisinde ani gelişen, doğa kaynaklı ve jeolojik temelli bir olay olarak kategorize edilmektedir (AFAD, 2023). Depremler her ne kadar ani gelişen doğa kaynaklı bir jeolojik olay olarak görülse de bunun ortaya çıkardığı sonuçlar ve bu sonuçların olumsuz etkilerini minimize etmeye dair alınacak önlemler ekonomik, kültürel ve toplumsal bağlamlara da işaret etmesi bakımından sosyolojik olarak da ele alınabilir. Şüphesiz ki depremler her ne kadar belirli bir coğrafi mekânda etki ediyor ve herkesi eşit derece etkiliyor olarak görülse de sosyolojik olarak bu konu tartışmaya açıktır. Çünkü depremler jeolojik temelli bir doğa olayı olmasının yanında sonuçları itibarı ile sosyal bir olaydır.

Bu yazı 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş ili merkezli ortaya çıkan 7.8 ve 7.5 şiddetindeki depremlerden birinci derece etkilenen şehirlerden birisi olan Hatay'a bağlı bir ilçenin

adırkentinde 11-25 Şubat 2023 tarihleri arasında yapılan gözlem ve deneyimlerin aktarılmasını ve sosyolojik açıdan değerlendirilmesini amaçlamıştır. Bu amaçla ilk olarak Çadırkentte 15 gün boyunca gözlemlenen problemler ve bu problemlere çözüm üretmek amacıyla yapılmış olan uygulamalara farklı temalar altında değinilecek, son olarak hem olumlu sonuç alındığı düşünülen uygulamalara hem de gelecekte acil afet durumunda ortaya çıkabilecek olası krizlere yönelik çözüm üretilmeyen ve eksik olduğu düşünülen noktalara dair çözüm önerileri sunulmaya çalışılacaktır.

adırkente Dair Deneyimler ve Saha Gözlemleri

Altı Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli depremlerin gerçekleştiği günü takip eden günlerden sonra, 11 Şubat tarihinde saha destek personeli olarak görevlendirildiğim yerel yönetim kurumu aracılığı ile Hatay iline bağlı bir ilçeye vardık. Bu ilçeye ulaştığımızda merkezi idari kurumların güvenli olarak belirlediği ve ekip olarak bağlı olduğumuz yerel yönetim kurumunun çözüm ortağı olup Çadırkent kurmuş olduğu alana yerleştik. Deprem sonrası aradan geçen 5 günlük süreçten sonra bağlı olduğumuz yerel yönetim kurumunun hizmet verdiği bu adırkenti 4 gün içerisinde alt yapı bakımından kısmi eksiklikler olsa da mümkün olduğunca hızlı bir şekilde organize ettiğini gözlemledim. Alanda bulunduğumuz ilk gün (depremin altıncı günü) adırkentlin olağan akışını gözlemledikten sonra ikinci gün (depremin yedinci günü) adırkenti organize eden -benim de personeli olduğum- yerel yönetim kurumunun sorumlu amirlerine de danışarak çadırkente yerleştirilen kişiler ve aileleri organize etmek için görevlendirildim. Bu süreçte barınma malzemelerinin dağıtımı ve başvuru yapan ailelerin barınma yerlerine yerleştirilmesinden sorumlu oldum. Çadırlara yerleştirilme işlemlerinde başvuru kayıtlarını incelediğimde depremin ikinci günü Çadırkentte acil

durumlardan kaynaklı hizmet vermek için kurulan çadırların merkez idari kurumlara bağlı profesyonel olmayan memurlar tarafından isim listesine göre verildiği ve bağımlı grupların (yalnız yaşayan kadınlar, çocuklar, engelliler, yaşlılar, kronik hastalığı olan kişiler, hamile kadınlar) bu süreçte dikkate alınmamış olduğunu gözlemledim. Çadır başvuru ve kayıt masasında görev alırken, sosyolog olmam açısından bağlı olduğum yerel yönetim kurumunun daha önce hizmet verdiği ilçede elde ettiğim mesleki deneyimlerimi de kullanarak bu alanda bağımlı grupların öncelenmediğini gözlemledim. Yaptığımız hızlı toplantı ile bağımlı grupların bu süreçten sonra öncelenip çadırlara yerleştirilmesi ve temel ihtiyaçlarının saha destek personelleri tarafından giderilmesi kararına varıldı.

Çadırkentte dair gözlemlerimin ikinci bir boyutu, alandaki sağlık problemleri ve buna dair çözüm üretilmemesi üzerineydi. Çadırkent'in kuruluşunun üçüncü gününde merkezi kurumlar tarafından koruyucu sağlık önlemleri, gözetim ve tarama amaçlı herhangi bir uygulama faaliyeti yapılmamış olmakla birlikte aynı çadırkente sadece personeli olduğumuz yerel yönetim kurumu tarafından bir sağlık kabini kurulmuştu. Bu sağlık kabininde de personeli olduğumuz aynı yerel yönetim kurumu

ile gönüllü olarak gelen bir paramedik personeli ve bir hemşire bulunmaktaydı. Bu çadırkente ilk hekim ise yine aynı yerel yönetim kurumu aracılığı ile depremin altıncı gününde destek amaçlı gelmişti. Aradan geçen 2 günlük süreçten sonra (sekizinci gün) merkezi idari kurumlara bağlı sağlık çalışanları çadırkente gelmiş ve sağlık taramalarına başlamıştı. Bu sürece kadar daha önce sahada bulunan hekim ve sağlık çalışanları ise bulaşıcı hastalıkların çadırlara yayılmaya başladığını ve dikkatli olunması gerektiği yönünde uyarılar yapmaktaydı. Bunun dışında sağlık personelleri yeterli tıbbi ve teknik malzemeye sahip değildi. Koruyucu sağlık önlemlerini çocuklarda pekiştirmek amacıyla ise gönüllü sağlık ekipleriyle hijyen eğitimi ve sinema gösterimleri yapılmaktaydı.

Çadırkente dair gözlemlerin üçüncü boyutunu ise psikososyal destek ekipleri ve bu ekiplerin koordinasyonsuz hareket etmeleri üzerineydi. Sahaya ilk olarak merkezi bir idari kurum psikososyal destek ekibi yönlendirmişti ama bu ekip acil durumdan dolayı herhangi bir psikososyal destek verememekte iken sadece alanda bulunan çadırların taramasını yapıp kriz masasına iletmekte ve kendi içinde tutarsız bir şekilde dönüşümlü olarak çalışmaktaydı. Oysa bu dönüşümlü sistem psikososyal desteğin tam olarak sağlıklı bir şekilde

sürdürülebilmesi açısından uygun değildi. İlerleyen günlerde aynı çadırkente yine merkezi idari kurumlar tarafından yönlendirilen iki kurum daha destek amaçlı gelmiş ve sahada dört farklı psikososyal destek ekibi oluşmuştu. Her grup kendi kurumsal vizyonu gereği psikososyal destek ekiplerini sahaya yönlendirmişti ama bu durum psikososyal desteğin sağlıklı bir şekilde ilerlemesi açısından olumsuz sonuçlar doğurabileceği öngörülüyordu. Bunun için psikososyal destek ekipleri ile birkaç koordinasyon toplantısı düzenlenip çadır sistemine göre düzenli bir şekilde hareket edilmesi, iletişime açık ve koordine bir şekilde depremzedelere destek verilmesi sağlanmaya çalışıldı. Dört farklı kuruma bağlı psikososyal destek ekibi bu konuda oldukça uyumlu hareket etmeye çalışmıştı.

Çadırkent gözlemlerinin dördüncü boyutu ise yardım almakta çekimser davranan depremzedeler ile ilgiliydi. Bu kişiler Suriye iç savaşı sonrası Türkiye'ye sığınmacı olarak yerleşmek zorunda kalan mülteciler, depremde dolayı yakınlarını kaybedenler ve depremin yaratmış olduğu travmadan etkilenen kişilerden oluşmaktaydı. Deprem sonrası acil afet durumundan dolayı çadırkente yerleşen veya çadırkente yardım talebinde bulunan kişiler içerisinde Suriyeli olan mülteciler taleplerini iletmek istediklerinde genelde dil bariyeri ile karşılaşmakta ve bu dil bariyerleri o anda tercümanlık yapabilecek kişiler aracılığıyla aşılmaya çalışılmaktaydı. Çadırkentte yardım almakta çekimser davranan bir diğer grup ise depremde yakınlarını kaybetmiş kişilerdi. Bu kişiler

halen yas sürecinde oldukları için genelde herhangi bir şey talep etmemekteydi. Buna dair karşılaşılan birkaç örnekte bulunmaktaydı. Örneğin tanışılan bir aileye herhangi bir ihtiyaçları olup olmadığı sorulduğunda depremin ilk gününden beridir herhangi bir yardım almadıklarını, yemek yemekte zorlandıklarını ve taleplerinin sadece annesi-babasını depremde kaybetmiş olan torunları için olduğunu belirttiler. Ailenin taleplerini karşılamak için destek elemanları ile irtibat kurulup talepleri karşılanmaya çalışıldı.

Çadırkente dair yapılan gözlemlerin beşinci boyutu bu çadırkentin alan güvenliğini sağlamaya yönelik yapılan uygulamalar ve çocukların psikolojik durumunu olumsuz etkileyebilecek faaliyetler ile ilgiliydi. Çadırkentin ilk kurulmasından üçüncü gününe kadar alanda herhangi bir kolluk kuvvetinin bulunmaması, merkezi idari kurumların personellerinin burada çadırlara yerleştirme yaparken birçok güvenlik problemleri yaşamalarına neden olmuştu. Çadırkentin kuruluşunun üçüncü günü ise kolluk kuvvetleri alan güvenliğini sağlamak için çadırkente intikal etmişti. Çadırkent alanının iç ve dış güvenliğinin farklı kurumlara bağlı güvenlik personelleri tarafından kontrol ediliyor olması, aralarından iletişim ve koordinasyon problemi yaşamlarına neden olmuş, hatta yer yer bu durumun

olumsuz sonuçlara yol açtığı da gözlemlenmiştir. Çadırkentin çevresinin, acil ihtiyaç talebi olan depremzedelerin acil barınma ve gıda ihtiyaçlarını karşılamaları için dışarıya kapatılmamış olmasından dolayı insanların kontrolsüz bir şekilde alana girmelerine neden olmaktaydı. Bu süreçte, yardım amacı ile dışarıdan yardım malzemeleri getiren gönüllü kişiler ile karşılaşılmış olmakla birlikte özellikle yardım amaçlı gelen bazı kişilerin çocuklara sürekli kontrolsüz olarak eşya getirip dağıtmalarının alanda bulunan yerel yönetim kurumuna bağlı çocuk gelişim uzmanları, psikologlar ve öğretmenler tarafından olumsuz karşılanmaktaydı. Bu olumsuz durumun gerekçesi olarak da çocuklara sürekli eşya ve oyuncak dağıtarak aşırı sevgi yüklenmesi ve bu durumun love bombing etkisine (Tourish ve Wohlforth, 2000, s.19);² yol açabileceği ve sonuç olarak bir istismar döngüsü yaratabileceği üzerineydi. Öte yandan çocuklara dışarıdan yardım amaçlı günlük ziyarete gelen bazı kişiler tarafından çikolata ve meşrubat benzeri sağlıksız ürünlerin dağıtılması ve ayrıca bu dağıtım sürecinde çocukların görsel kayıtlarının çekilmesinin etik olmadığı düşünülerek yine çadırkentten sorumlu yerel yönetim kurumunun pedagojik uzmanlığı olan personelleri tarafından olumsuz karşılanmakta ve gerekli uyarılar yapılmaktaydı.

²Love bombing (sevgi bombası), hedef kişi veya gruplara karşı bir anda ortaya çıkan yoğun ildir. Genelde olumsuz anlamda istismar ve taciz döngüsünün bir parçası olarak da görülür.

Çadırkente dair yapılan gözlemlerin altıncı boyutu deprem sonrası acil taleplerini karşılamak için çadırkente yerleşen kadınlar ile ilgidir. İlk günlerde çadırkente gelen kadınlar içerisinde yalnız olan kadınlara yönelik herhangi bir koruyucu önlem alınmamıştı. İlerleyen günlerde oluşturulan 3 kişilik gönüllü kadın personel ekibi, kadınlarla özel olarak ilgilendi ve çadırlara yerleşmeleri için yalnız olan kadınlara öncelik verildi. Bunun yanında örneğin bazı kadınların ped ve hijyen kiti istemekte çekimser olabileceği düşünülerek gönüllü kadın ekibin yardımı ile bu konuda yardımcı destekler sunulmaya başlandı. Çadırkentte zaman geçirdiğim 15 günlük süreç içerisinde madde bağımlısı bir erkeğin çadır içerisinde eşine şiddet uygulaması vakası ile karşılaşıldı. Bu süreçte gönüllü kadın destek ekibi konuya müdahale ederek gerekli koruma önlemlerini ve psikolojik desteği sunmak için hareket etti.

Çadırkentte yapılan gözlemlerin yedinci boyutu, aşırı tüketim ve beraberinde getirebileceği çevre kirliliği ile ilgilidir. Deprem sonrasında depremzedelerin çoğu panik halinden dolayı evlerinden yanlarına herhangi bir ihtiyaç malzemesi alamamış ve bu durumdan kaynaklı olarak ihtiyaç talepleri ortaya çıkmıştır. Bu

durumda, çadırkente yerleşen depremzedelerin çoğu için herhangi sıradan bir ihtiyaç malzemesi lazım olabilmekteydi. Çadırkentte depremzedelerin çoğu öncelikli olarak temel ihtiyaç malzemelerini ilk etapta gönüllülerin yardımıyla minimum düzeyde karşılamaya çalışırken bazı kişilerin ise acil ve temel olan ihtiyaçları karşılamada aşırıya kaçtıkları, birden fazla ihtiyaç malzemesi almaya çalıştıkları, bu malzemeleri stokladıkları ve bu konuda lüks tüketime yöneldikleri görülmüştü. Bu durumun farkına varılmasıyla birlikte saha destek personelleri tarafından “herkesin ihtiyacı kadar eşya alması” yönünde uyarılar yapılmaktaydı. Öte yandan özellikle çocuklara dağıtılan hazır gıda ürünlerinin yerlere atıldığı ve bu durumun çevre kirliliğine neden olmasıyla yine

saha destek personelleri tarafından uyarıların yapıldığı gözlemlendi. Bu durumun önüne geçebilmek için ise çocuklarda çevre kirliliği bilinci oluşturmaya yönelik çadırkent alanından sorumlu yerel yönetim kurumuna bağlı kreş öğretmenleri tarafından sinema gösterisi ve oyun oynayarak çöp toplama etkinlikleri yapılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli gerçekleşen depremlerin sonrasında Hatay iline bağlı bir ilçede bulunan çadırkentte yaşamış olduğum 15 günlük deneyim, deprem sonrası acil afet yönetimi sürecinde birçok gözlem yapmama yardımcı olmuştur. Bu deneyimler ve gözlemlere dair problemler farklı temalar üzerinden ele alındığında bu problemlerin en başında, deprem sonrası acil afet yönetimi sürecinde yapılması gereken acil kurtarma ve kurtarma sonrası ortaya çıkan destek sürecine bağlı barınma ve beslenme ihtiyaçlarının yeterli koordine edilemediği gözlemlendi. Bu açıdan koordinasyon problemi deprem sonrası acil durumda eksik olan ve en çok üzerinde durulması gereken konu olarak düşünülmektedir.

Depremler hayatın olağan akışı içerisinde gerçekleşen sıradan bir doğa olayı iken bunun yaratabileceği felaketlere karşı alınması gereken önemler ise kurumlar arası organizasyonların çeşitlendirilmesi ve rasyonel önemlerin alınması gerektiğini göstermektedir. 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli gerçekleşen depremlerin sonrasında Hatay iline bağlı bir ilçede bulunan çadırkentte yaşamış olduğum 15 günlük deneyim ve bu deneyimlere dair gözlemler deprem öncesi önlemlerin alınabilmesi ve deprem sonrası uygulanabilmesi açısından bazı önerileri sunabilmemize yardımcı olmuştur. Bu öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- Deprem sürecinde yaşanabilecek krizlerin başında çoğu zaman koordinasyon probleminin geldiği görülmektedir. Depremin ortaya çıktığı süreçten önce merkezi yönetime bağlı kurumların önceden organize olmuş olmalıdır. Bu kurumların yerelde oluşturduğu profesyonel ekiplerce afet durumunu yönetebilmesi açısından yeterli organizasyonlar

bu kriz masaları üzerinden sağlanmalıdır. 6 Şubat Kahramanmaraş depremi sürecinden en büyük problemin koordinasyon ile ilgili olduğu gözlemlenmiştir. Bu açıdan koordinasyonun, deprem durumu acil afet yönetiminin en temel konusu olduğu söylenebilir. Bu koordinasyonlar sağlanırken kurumlar arası şeffaflık gözetilerek siyasal kaygılardan öte, temeline insanı alan iletişime açık ve rasyonel planlar yapılmalıdır.

- Deprem sonrası çadırkentlerin önceden tespit edilmiş olan, ulaşımı kolay ve alt yapı bakımından yeterli gereklilikleri sağlanmış ve sel, fırtına gibi ikinci bir felaketten etkilenmeyeceği alanlara kurulması gerekmektedir. Örneğin buna dair Hatay ilinde 15 gün boyunca çadırkentte gözlemlediğim durum göz önüne alındığında bulunduğum çadırkentten merkezi ve ulaşımı kolay bir yerde kurulmuş olması bu çadırkentten diğer çadırkentlere göre daha hızlı organize olmasına yardımcı olmuştur. Bunun yanında çadırkentten merkezi kurumlar tarafından gerekli doğa şartları göz önünde bulundurulmadan kurulmuş olması sonucunda aynı çadırkentten fırtınadan ve sel baskınından etkilendiği de gözlemlenmiştir.
- Deprem sonrası acil afet durumundan sonra ortaya çıkabilecek temel barınma ve beslenme ihtiyaçlarının karşılanmasında bağımlı ve dezavantajlı gruplara öncelik verilerek bu grupların depremin getirmiş olduğu krizden kaynaklı güvenli çadırkentlere yerleştirilmesine yönelik uygun ortam ve destekler sağlanmalıdır. Bunun için organizasyon sürecinde sosyal hizmet uzmanları, sosyologlar, psikolog ve çocuk gelişim uzmanları gibi profesyonel meslek ekiplerinin fikirlerinden de faydalanılmalıdır.

- Deprem sonrası acil afet yönetiminde çadırkentlerin iç ve dış güvenliği için gerekli tedbirlerin alınmasına yönelik profesyonel kurumlardan yardım alınmalı ve asayiş durumu bölgede bulunan tüm insanların depremzede oldukları göz önüne alınarak tüm şiddet biçimlerinden uzak ve profesyonel ekiplerce şeffaf bir şekilde organize edilip yürütülmelidir.

- Çocuklar için gerekli oyun ve etkinlik alanlarının kurulmasına yönelik meslek ekiplerinden yardım alınmalı, depremden

etkilenen çocuklar için deprem sonrası ortaya çıkabilecek travma durumunu geçştirecek destekleyici etkinlikler yapılmalıdır. Ayrıca çocukların bulunduğu alanlarda sağlıksız beslenmeye yönelik gıdaların dağıtımının önüne geçilmeli ve oyuncak benzeri eşyaların dağıtımının ise pedagojik olarak uygun olması, yine oyuncak benzeri eşyaların uzman kişiler kontrolünde dağıtılması da önemlidir.

- Deprem alanına destek sunmak amacıyla gönüllü olarak gelen kişiler veya Sivil Toplum Kuruluşlarına (STK) bağlı kişilerin alandan sorumlu yetkili kurumlarca yönlendirilmesi ve bu kişilerin organizasyonun sağlanması ile gerek ortaya çıkabilecek karmaşıklıklar ve gerekse de bu gönüllü kişilerin doğru bir şekilde hareket edip etkili bir şekilde destek sunabilmesi açısından önemlidir.

- Deprem alanında çadırkentlere yerleştirmeler genelde acil talepten dolayı afet sürecinde yapıldığı için çadırkente yerleştirme kayıtları ve eşya dağıtımının resmi prosedürü genel olarak göz ardı edilmektedir. Bu durum özellikle büyük çadırkentlerde, bu alana yerleşecek olan kişilerin sistemli ve düzenli hizmet almasını geciktirmektedir. Örneğin bu sistematik kayıtların eksikliği; sağlık taramalarının yapılması, engelli kişilerin, çocukların belirlenip onlara uygun hizmetlerin verilmesi sürecini uzatmaktadır. Bu durumdan hem hizmet alan kişiler hem de hizmet verecek olan resmî kurumların sistematik, etkili ve verimli hizmet vermesini zorlaştırmaktadır. Bu açıdan acil taleplerin karşılanması için resmî prosedürün birinci aşamada oldukça hızlı ve basit ikinci aşamada ise yeniden daha sistematik olarak revize edilmesi gerekmektedir. Bu kayıtların tutulmasının hem sorumlu kurumları hem de bu kurumlardan hizmet alan kişileri güvence altına alacağı unutulmamalıdır.
- Deprem sonrası acil afet yönetiminde hizmet verilecek kişilerin sosyo-kültürel konumları da önemlidir. Bu sosyo-kültürel etkenlerin dil boyutuna bakıldığında hizmet verilecek kitlenin konuştuğu dili bilen personellerin bulunmaması durumunda burada hizmet verilecek kişiler ile iletişime girmede zorlanılabilmektedir. Bu dil bariyerini ortadan kaldırabilmek için ise hizmet verecek kurumların daha çok yörenin sosyo-kültürel yapısını bilen kişileri yönlendirmesi önemlidir. Öte yandan sosyo-kültürel etkenler ile ilgili bir diğer boyut din temelli konulardır. Bazen dini vecibelerini yerine getirmek isteyen kişiler olabilmekte ve bu durum deprem sonrası bu kişilerin kendilerini iyi hissetmesi, yaşamış olduğu travmanın geçiştirilebilmesi için bir normalleştirme adımı olarak görülebilir. Bu açıdan bu duruma yönelik taleplere dair kolaylık sağlanabilir.
- Deprem sonrası acil afet yönetiminde hizmet verilecek kişilere yönelik temel ihtiyaçlarını karşılamak için yapılacak yardımların mümkün olduğuunca aynı yardımlar olarak yapılması, nakdi yardımların ise ikinci planda olması ve sadece elzem durumlarda yapılması önemlidir. Ayrıca yapılacak yardımların yer yer yardım alacak kişiler tarafından sembolik şiddet biçimi olarak algılanabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Bunun için desteklenecek

kişilerin deprem sonrası ortaya çıkan travmadan kaynaklı psikolojik durumları da göz önünde bulundurularak bunun bir yardım biçimi olarak değil dayanışma içerisinde yapıldığı, kişilerin bireysel vatandaşlık hakkı olduğu söylenerek yapılması önemlidir.

- Deprem sonrası ortaya çıkabilecek toplumsal öfke kendisini farklı boyutlarda dışarıya yansıtabilmekte ve hatta bu öfke bir şiddet biçimi olarak özellikle farklı ırk, din, kültür, cinsiyet, cinsel yönelimi olan madun gruplara yönelebilmektedir. Buna dair alınacak önlemlerde ise STK'lar, aktivistler, siyaset kurumları ve duyarlı çevrelere önemli bir sorumluluk düşmektedir. Bu açıdan afet durumunda ortaya çıkabilecek krizin üzerine ikinci bir krizin çıkmasını önlemek amacıyla siyasal kurumların kitleleri olumsuz anlamda harekete geçirebileceği damgalayıcı ve ötekileştirici söylemlerden özellikle uzak durması ve bu söylemlerin tam tersine her zaman olumlu içeriklere dönüştürülerek aktarılması önemli bir konudur.

Burada ele alınan problemler ve çözüm önerileri sadece 15 günlük bir deneyimin getirmiş olduğu gözlemlerin sonucudur. Şüphesiz ki bu öneriler genişletilerek çoğaltılabilir ve kendi içerisinde ayrı ayrı değerlendirilebilir. Bu açıdan deprem sonrası acil durumdan dolayı ortaya çıkabilecek problemlere dair alınabilecek önlemler için ileride bu alanda yapılacak akademik çalışmalara, farklı disiplinlere sahip bilim çevrelerine önemli bir görev düşmektedir.

Kaynaklar

AFAD (2023) <https://www.afad.gov.tr/afet-turleri> Erişim Tarihi (09.03.2023).

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2021). KBRN Terimler Sözlüğü. Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Yayını.

Bauman, Z. (1997). Modernite ve Holocaust. (Çev: S. Sertabiboğlu). İstanbul: Sarmal Yayınevi.

Tourish, D. and Wohlforth, T. (2000). On The Edge: Political Cults Right and Left. New York: Routledge.